

BILLZ

Amaliy qo'llanma

chakana do'kon egalari uchun

5 000 dan ortiq o'zbek do'konlari to'g'ri
inventarizatsiya o'tkazib, millionlab so'm
yo'qotishni qanday to'xtatdi

Содержание

BILLZ haqida

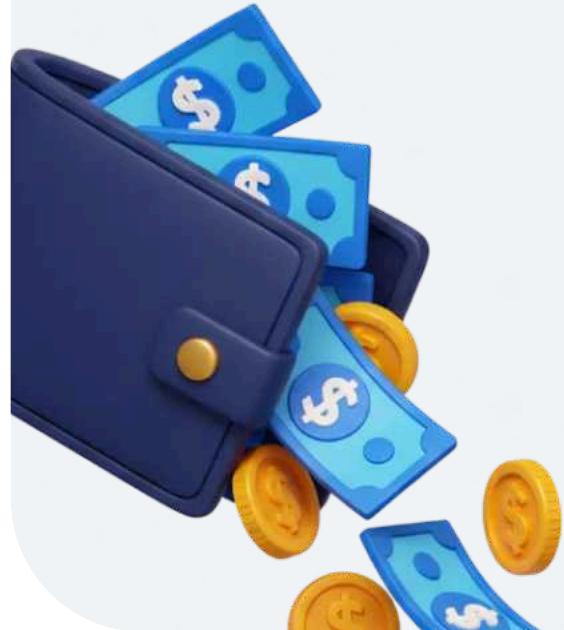
00

**Noto'g'ri
inventarizatsiyaning
yashirin xavflari**

01

**Xarajatlar taqsimoti
– do'konlar qayerda
eng ko'p zarar
ko'radi?**

02

**Yechim – 3 bosqichli
aqli inventarizatsiya
tizimi**

03

**Haqiqiy voqealar –
boshqalar
millionlarni qanday
tejaganlari**

04

**Do'koningizni
tizimplashtiring**

05

BILLZ haqida

Biz chakana savdo do'konlariga yordam beramiz

samaradorlikni
oshirish

kundalik jarayonlarni
soddalashtirish

texnologiya, do'konni boshqarish vositalari
va aqlii tahlil yordamida

shunday qilib, siz doimo bir qadam oldinda bo'lasiz.

01

Noto'g'ri inventarizatsiyaning yashirin xavflari

O'zbekiston bo'ylab har kuni do'kon
egalari o'z do'konlarini shunday
ishonch bilan ochishadi:

**"Mahsulotlarim joy-joyida,
xodimlarim halol va
biznesim nazoratim ostida."**

Ammo oy oxiriga kelib...

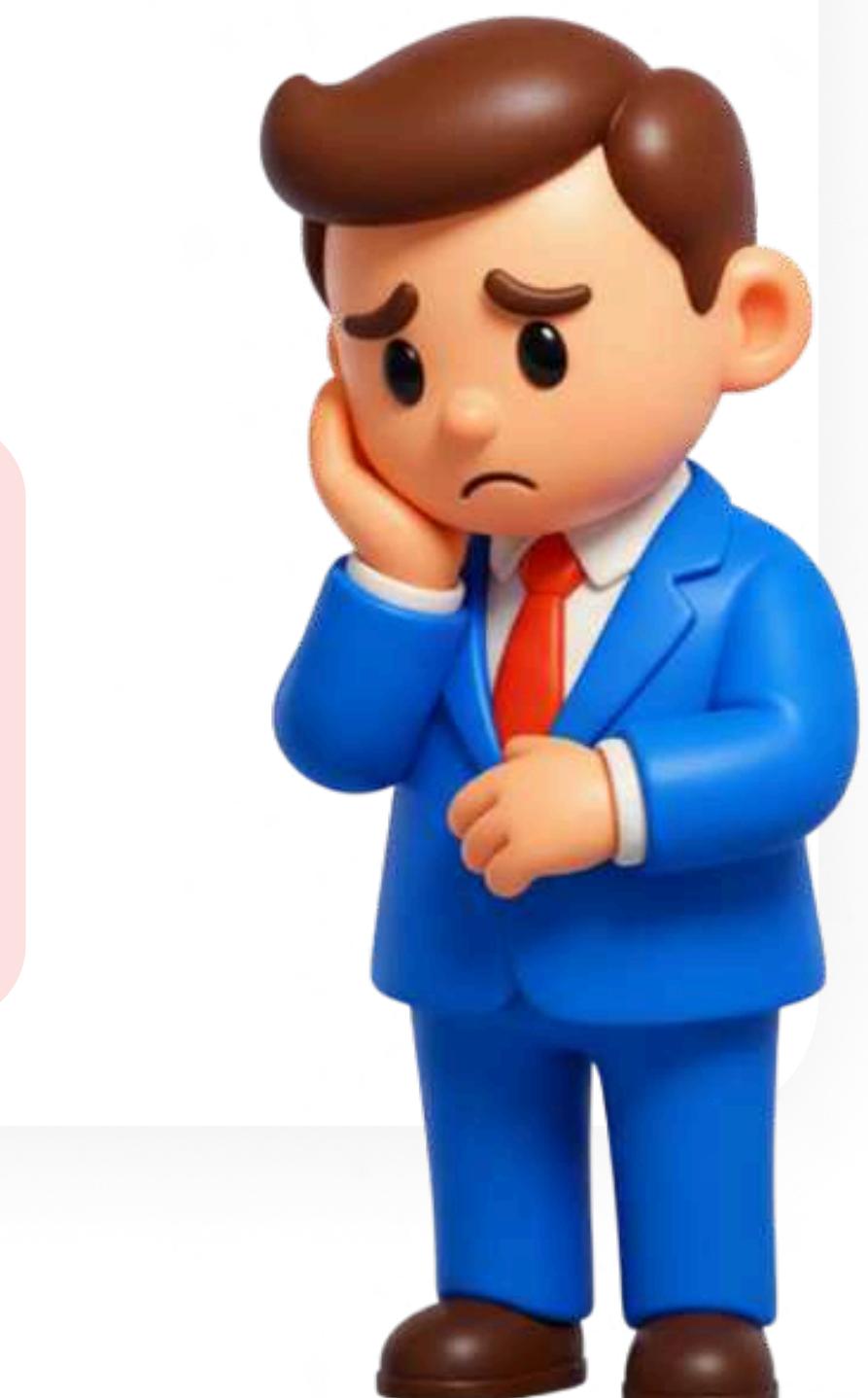
javonlardagi mahsulotlar
tizimga mos kelmay
qolganda...

yetkazib beruvchilar
to'lannagan tovarlar
uchun e'tiroz bildirganda...

mijozlar "tizimda yo'q" deb
ko'rsatilgan tovarlarni qaytarib
keltinganda...

achchiq haqiqat yuzaga chiqadi:

Noto'g'ri o'tkazilgan inventarizatsiya
O'zbekiston do'konlaridan har oyda
millionlab so'mni sezdirmay
yo'qotmoqda.

Statistika

O'zbekiston bo'y lab BILLZ tizimidan foydalanuvchi 4000 dan ortiq do'konlar ma'lumotlariga asoslanib, quyidagilar aniqlandi:

O'zbekistondagi o'rtacha do'kon noto'g'ri tovar-moddiy zaxiralarini boshqarish tufayli oylik daromadining

3-12%

yo'qotadi.

Bu shuni anglatadiki, agar do'kon oyiga 150 million so'm daromad qilsa, u sezmagan holda har oyda **4,5-18 million so'm** yo'qotadi.

Aslida nima noto'g'ri ketayapti?

Mahsulotlar noto'g'ri skanerlangan yoki umuman skanerlanmagan

Xodimlar kamchiliklarni "tuzatish" uchun miqdorlarni qo'lida o'zgartiradi

Eski tovarlar hech qachon hisobga olinmaydi
→ o'lik zaxiraga aylanib qoladi

Yo'qotishlar "mayli, bo'ladi-da" degan bahona ortiga yashirinadi

Do'kon egalar haqiqiy ma'lumotlardan ko'ra qog'oz yoki Excelga ko'proq ishonishadi

Bular shunchaki xatolar emas.
Bular zararni olib keladigan omillardir

Kichik Hikoya

Chilonzordagi kichik oziq-ovqat do'konida BILLZ boshchiligidagi birinchi to'liq inventarizatsiya paytida **6 200 000 so'mlik** kamomad aniqlandi.

Do'kon egasi o'yladi:

**"Bu mumkin emas.
Xodimlarimga
ishonaman."**

Ammo inventarizatsiya natijalari shuni ko'rsatdi:

1 300 000 so'm

noto'g'ri narxlangan tovarlar

1 000 000 so'm

muddati o'tgan, lekin olib
tashlanmagan mahsulotlar

2 450 000 so'm

"sotilgan, ammo hisobga
olinmagan" mahsulotlar

Taxminan
1 450 000 so'm

so'm xodimlar
tomonidan o'g'irlangan

Do'kon egasi ilk bor taxminlar
emas, balki haqiqatni ko'rди.
Va bu voqeа minglab marta
takrorlanadi.

02

Xarajatlar taqsimoti – do'konlar qayerda eng ko'p zarar ko'radi?

Yo'qotishlarni bartaraf etish uchun, avvalo, ularni miqdoriy jihatdan baholashimiz lozim. Hormozni

shunday aytadi:

**Uni o'lchay olmasangiz,
tuzata olmaysiz – va
albatta, uni kattalashtiriz
ham iloji yo'q.**

O'zbek do'konlarini vayron
qilayotgan 5 ta sezilmas
yo'qotish toifasi:

Noto'g'ri ma'lumot kiritish va skanerlash
xatolari – jami yo'qotishlarning **25-40**
foizini tashkil etadi

1

Misol: "1 quti" o'rniga   "1 dona" kiritilgan

Muddati o'tgan mahsulotlar – 10–20%

2

Ayniqsa:

minimarketlar

Kiyim do'konlari

Kosmetika do'konlari

O'g'irlik - 15-30%

3

Xodimlar tomonidan o'g'irlik - hech kim gapirmaydigan eng katta masala. Ammo ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, to'g'ri inventarizatsiya boshlanganidan keyin kamomadlar mo'jizaviy tarzda kamayadi.

Yetkazib beruvchilarning soxta harakatlari - 5-15%

4

Misol:

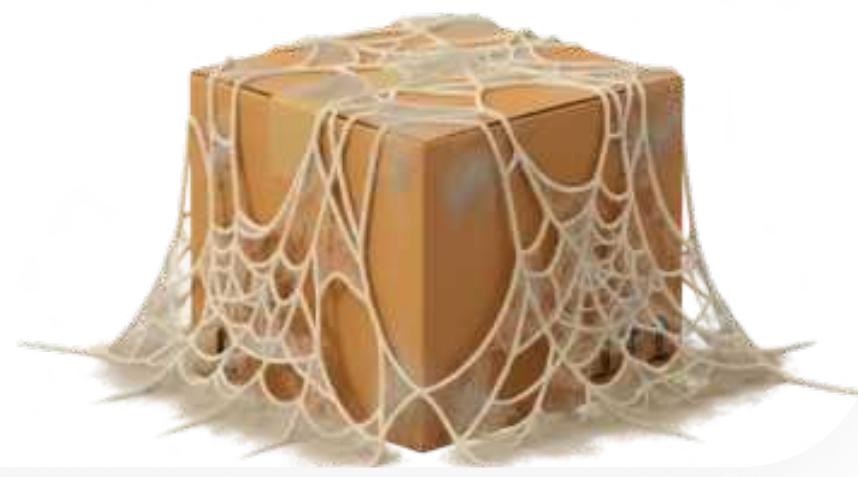
11 ta dona yetkazib berildi

schyot-fakturada esa 12 ta ko'rsatilgan

Sotilmay qolgan tovarlar - 20-30%

5

Mahsulotlar: hech qachon hisobga olinmaydi, yangilanmaydi yoki sotilmaydi, lekin aylanma pullarni muzlatib qo'yadi.

Odatdagi o'zbek do'koniga qancha yo'qotishga uchraydi?

Jahon chakana savdo tahlili ma'lumotlariga ko'ra:

Store Type	Avg Monthly Revenue	Loss %	Avg Loss / Month
Mini-market	120M - 250M so'm	6 - 12%	7M - 22M so'm
Clothing	80M - 200M so'm	3 - 8%	2.5M - 12M so'm
Electronics	150M - 500M so'm	2 - 6%	3M - 25M so'm

To'g'ri inventarizatsiya o'tkazmaydigan har qanday do'kon pul yo'qotadi

03

Yechim

3 bosqichli aqli inventarizatsiya tizimi

1

**Haqiqiy boshlang'ich
ko'rsatkichingizni
aniqlang**

1.1

To'liq inventarizatsiya

Boshqa hamma narsadan oldin buni bir marta bajaring.

Barcha narsani sanang → hatto xunuk,
chang bosgan, unutilgan mahsulotlarni ham

Ikki kishilik guruhlardan foydalaning
(hisoblovchi va yozib boruvchi)

Xodimlarga o'zlari boshqaradigan
hududlarni hisoblashga ruxsat bermang

Hamma narsani skanerlang, qo'lda
kiritishdan saqlaning

1% dan ortiq farqlarni darhol qayta sanang

1.2 Hisob-kitob jarayonida POS operatsiyalarini to'xtatib turish

Do'konlar yo'l qo'yadigan bitta xato:

"Sotish jarayonida ham sanab boramiz."

Bu – tizimga noto'g'ri ma'lumotlar kirishiga olib keladi.

2

Haftalik kichik inventarizatsiyani joriy etish

1 ta tovarlar toifasini yoki 1 ta tokchani tanlang

To'liq hisoblang (5-15 daqiqa)

Tizim raqamlari bilan taqqoslang

Asosiy sababni aniqlab oling

Bu harakatning o'zi 30 kun ichida yo'qolishlar va o'g'irliklarni

40-60% ga kamaytiradi.

3

Oylik strategik nazorat

Oyiga bir marta umumiyl holat tekshiruvlarini o'tkazasiz:

A

Yuqori xavfli tovarlar

Прежде всего сделайте это один раз.

Batareyalar

Kosmetika mahsulotlari

Dori-darmonlar

Tamaki mahsulotlari

Qimmatbaho tovarlar

< 70%

O'g'irliklarning **70 foizi** aynan shu mahsulotlarga to'g'ri keladi.

B

Yetkazib beruvchilar bilan hisob-kitob qilish

Quyidagilarni solishtiring:

Buyurtma berilgan mahsulotlar

Yetkazib berilgan mahsulotlar

Haqiqatda omborda mavjud mahsulotlar

Sotilgan mahsulotlar

C

Sotilmayotgan tovarlariningizni tozalang

Agar biror mahsulot 90 kun davomida sotilmagan bo'lsa:

Chegirma qo'ying

To'plam qilib sotishga harakat qiling

Tozalab chiqaring

Iloji bo'lsa, qaytarib bering

**Sotilmayotgan tovarlar –
bu muomaladan chiqib qolgan pul.**

O'zbekistondagi do'konlar bilmagan holda 10–50 million so'mlik sotilmayotgan tovar zaxiralariga ega.

Inventarizatsiyaning har bir turi qancha vaqt oralig'ida o'tkazilishi kerak?

Turi	Chastotasi	Maqsadi
To'liq hisoblash	Yiliga 1-2 marta	Haqiqiy boshlang'ich ko'rsatkichlarni aniqlash
Oylik nazorat	Oyda bir marta	Kamayishni erta bosqichda aniqlash
Haftalik kichik nazorat	Haftada bir marta	Kundalik yo'qotishlarning oldini olish
Tanlov tekshiruvlari	Istalgan paytda	Xodimlar intizomini ta'minlash va o'g'irlilikning oldini olish

BILLZ do'konlari aynan
shu tizimdan foydalanib,

**60 kun ichida yo'qotishlarni
3 barobar kamaytiradi.**

04

Haqiqiy hikoyalar

boshqalar millionlarni qanday tejaganlari

1 hikoya

MegaMart (Yakkasaroy)

BILLZdan oldin:

Oylik yo'qotishlar: ~11,8 million so'm

600 dan ortiq mahsulotga
noto'g'ri narx qo'yilgan

Xodimlar xatolarni yashirish uchun
"tovarlarni qo'lda sozlagan"

BILLZdan keyin:

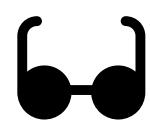
Avtomatlashtirilgan hisob-kitob

Haftalik kichik tekshiruvlar

O'g'irlik 7 kun ichida aniqlangan

Zararlar oyiga 2,1 million
so'mgacha kamaytirilgan

Tejamkorlik: har oyda 9,7 million so'm.

Tizimli inventarizatsiyadan kimlar foydalanadi?

Kichik do'konlar:

Minimarketlar

Dorixonalar

**Kiyim-kechak
do'konlari**

**Kosmetika
do'konlari**

Yirik kompaniyalar:

**Supermarketlar
tarmoqlari**

**Franchayzing
guruhlari**

**Elektron jihozlar
tarmoqlari**

**Import
kompaniyalari**

Kim hisobini aniq yuritsa
o'sha yutadi

Kim "taxmin qilsa"
o'sha yutqazadi

Do'koningizni avtomatlashtirish uchun tayyormisiz?

**Uchrashuv belgilash
uchun, telegramdan yozing**

